

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående placeringen av prästlönefondsmedel.

Tredje lagutskottet har behandlat de inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motionerna nr 464 i första kammaren av herrar *Lodenius* och *Werner* samt nr 599 i andra kammaren av herrar *Johansson* i *Mysinge* och *Svensson* i *Stenkyrka*.

I motionerna, som är likalydande, hemställes, »att riksdagen måtte, under förklaring att de av 1942 års riksdag avgivna rekommendationerna rörande placering av prästlönejordsfondsmedel icke längre kan anses tillämpliga, uttala att placering av dylika fondmedel bör kunna ske icke endast i skogsfastigheter, utan även i annan fastighet eller i statsobligationer».

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

Över motionerna har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver yttranden inhämtats från kammarkollegium och lantbruksstyrelsen. På begäran av utskottet har därjämte yttrande angivits av Svenska pastoratens riksförbund.

Gällande bestämmelser

Enligt 3 och 5 §§ *lagen den 29 juni 1951 angående pastorats deltagande i kostnaderna för församlingsprästers avlöning (prästlönekostnadslagen)* skall pastoraten bestrida sitt prästerskaps löner — förutom genom uttaxering i enlighet med vad Konungen därom årligen förordnar och genom tillskott från kyrkofonden — ur sina prästlönetillgångar. Dessa utgörs enligt 6 § samma lag dels av lönebeställningen, som avses i 1 § *ecklesiastika boställsordningen den 30 augusti 1932* och som förvaltas av vederbörande pastorat, och dels av vissa prästlönefonder. Prästlönefonderna bildas på olika sätt. Sålunda stadgas i *lagen den 4 januari 1927 angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt (kyrkliga försäljningslagen)*, att medgivande till utbyte eller försäljning av viss kyrklig jord må av kammarkollegium eller i särskilda fall av Kungl. Maj:t lämnas då samhällelig nytta därav främjas. Enligt 6 § andra stycket sistnämnda lag skall, om utbyte eller försäljning sker av

¹ *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 9 saml. 3 avd. Nr 11*

prästaboställe, som utgör prästlönetillgång för visst pastorat, den behållna mellanavgiften eller köpeskillingen fonderas och fonden utgör prästlönetillgång för pastoratet. Vidare skall enligt 7 § 1 mom. prästlönekostnadslagen till följd av expropriation eller annan jämförlig anledning influten ersättning för prästgård eller löneboställe, som förvaltas av pastorat, fonderas. Beträffande sålunda och på annat sätt uppkomna prästlönefonder föreskrives i 7 § 3 mom. prästlönekostnadslagen, att de skall förvaltas av pastoraten och göras räntebärande på sätt om omyndigs medel är stadgat. Därest pastorat vill placera fonds tillgångar på annat sätt, skall tillstånd därtill inhämtas av domkapitlet.

Med stöd av de bestämmelser om försäljning eller utbyte av kyrklig jord, för vilka här ovan redogjorts, har skett en omfattande försäljning av sådan jord. Däremot har pastoraten i mycket ringa utsträckning begagnat sig av den möjlighet som enligt kyrkliga försäljningslagen föreligger att upplåta kyrklig jord med tomträtt.

Till motarbetande av boställstillgångarnas omvandling genom sådan försäljning till icke värdebeständiga penningfonder har införts *lagen den 15 maj 1942 angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m.* Enligt bestämmelserna i denna lag må prästlönefond i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar användas till bestridande av kostnad för nyodling, torrläggning eller annan värdebeständig grundförbättring av boställe, som utgör avlöningstillgång för prästerskapet i pastoratet, eller till *inköp av fastighet*. Sådant inköp må avse fastighet att förvaltas av pastorat såsom löneboställe eller också fastighet att förvaltas av stiftsnämnd. Till inköp av sist nämnt slag må användas medel tillhörande prästlönefonder för två eller flera pastorat. Prästlönefond, som skall användas till inköp av dylik fastighet, skall omhändertagas till förvaltning av stiftsnämnden för vederbörande pastorats räkning och ingå i en fond, benämnd *stiftets prästlönejordsfond*. Fastighet, som förvärvas med medel från denna fond, benämnes *stiftets prästlönefondshemman*, och avkastningen därav skall tillkomma de pastorat, av vilkas prästlönefonder medel använts till inköp av hemmanet. Om försäljning sker av prästlönefondshemman, skall köpeskillingen tillföras stiftets prästlönejordsfond.

I pastoratets prästlönetillgångar ingår enligt 6 § prästlönekostnadslagen även pastorats andelar i stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman.

Enligt 3 § i *kungl. kungörelsen den 11 december 1942 med tillämpningsföreskrifter* till lagen den 15 maj 1942 åligger det stiftsnämnderna att undersöka möjligheten att i enlighet med bestämmelserna i nämnda lag förvärva en eller flera, helst större och företrädesvis av skogsmark bestående, inom stiftet belägna egendomar samt att, då tillfälle yppar sig till inköp av sådan egendom, underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning. Till

dylik placering bör endast prästlönefonder ifrågakomma, vilka för ett vart pastorat uppgår till minst femtusen kronor.

Enär prästlönefondernas medel således icke helt kan komma till användning för återplacering i fast egendom, har genom *kungl. kungörelsen den 11 december 1942* (nr 968) slutligen föreskrivits, att en tiondel av den årliga ränteavkastningen, som upplupit av sådan av pastorat förvaltd prästlönefond, som utgör ersättningsmedel för jord, skall läggas till kapitalet.

Tidigare behandling av hithörande frågor

Under 62 § i 1910 års ecklesiastika boställsordning — numera ersatt av 1932 års motsvarande boställsordning — inrymdes stadganden om försäljning i viss, mera begränsad omfattning av jord, varå boställsordningen vore tillämplig. I samband med antagandet av 1910 års boställsordning uttalade riksdagen, att stor varsamhet borde iakttagas, då det gällde att i pengar med deras mera osäkra värde förvandla fast egendom, vars värde vore av mera bestående natur. Alltsedan frågan om utvidgande av möjligheterna till försäljning av kyrklig jord uppkommit, har med beaktande av nämnda uttalande i skilda sammanhang dryftats spörsmålet om främjande av en ordning, varigenom köpeskillingsmedel, som inflyter vid sådana försäljningar, kan återplaceras i fast egendom eller annan värdebeständig valuta.

I det första lagutskottets utlåtande, nr 36, vid 1942 års riksdag, som var föranlett av propositionen med förslag till den lagstiftning angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m. för vilken ovan redogjorts, fanns intagen en översikt av frågans behandling i olika sammanhang under tiden fram till framläggandet av nämnda proposition. Utskottet torde jämväl i detta sammanhang få hänvisa till sagda översikt (första lagutskottets utlåtande 36/1942 ss. 5—10).

Det genom 1942 års proposition framlagda förslaget hade föranletts av framställningar från riksdagen och kyrkomötet. I samband med remiss till lagrådet av detta förslag anförde föredragande departementschefen angående de föreslagna prästlönejordsfonderna (prop. 142/42, bil. 1, s. 40).

Av dessa stiftsvis sammanförda fonder böra i främsta rummet inköpas större fastighetskomplex, huvudsakligen bestående av skogsegendomar. Vid inköp av dylik egendom bör tagas under övervägande, om icke eventuellt förefintligt jordbruk med tillräcklig stödskog kan fränsäljas egendomen. Rena jordbruksfastigheter böra i regel undvikas, enär förvaltningen av dylika ofta ställer sig kostsammare och dessutom är mera arbetskrävande och omständligare än förvaltningen av skogsegendomar. Något direkt hindet mot förvärv av jordbruksfastighet hör dock icke anses föreligga, helst som i vissa stift tillgången på skogsfastigheter är relativt begränsad. Inköp av bostadsfastigheter, industrifastigheter eller andra liknande fastigheter torde icke vara att tillråda. Såvitt gäller förvaltningen av dylika

fastigheter torde stiftsnämnderna nämligen i regel icke besitta erforderlig sakkunskap och erfarenhet, något som däremot är fallet beträffande förvaltning av jordbruks- och, i synnerhet, skogsegendomar.

Efter framställning av första lagutskottet biföll riksdagen propositionen utan någon erinran mot de sålunda uttalade riktlinjerna.

1955 års jordförvärvslag

Ecklesiastika markförvärven var under tiden intill tillkomsten av 1955 års jordförvärvslag undantagna från prövning enligt jordförvärvslagstiftningen. Även sådana förvärv skola emellertid nu enligt 1955 års lag i ämnet prövas jämlikt bestämmelserna i nämnda lag.

Lantbruksstyrelsen anförde härom i sitt remissyttrande med anledning av förslaget till 1955 års jordförvärvslag.

Det torde för närvarande i ecklesiastika fonder finnas betydande tillgångar, som vederbörande förvaltande organ skulle önska placera i jord- och skogsegendomar. Även om denna allmänna riktlinje alltjämt skall följas, synes det emellertid nödvändigt att man vid tillämpningen av densamma tar tillbörlig hänsyn till den avvägning mellan kapitalplaceringsintresset och jordbrukets intressen, som förutsättes i jordförvärvslagen, ävensom till angelägenheten av att främja en utveckling av jordbruket i enlighet med 1947 års riktlinjer. Ett beaktande av dessa synpunkter bör enligt lantbruksstyrelsens uppfattning bland annat leda till att förvärv av fastigheter av bondejordbrukets storlek i princip icke bör tillåtas. Till förvärv av andra jordbruks- och skogsfastigheter för kyrkans räkning bör tillstånd lämnas endast under förutsättning, att kyrkans innehav av egendomen kan väntas medföra övervägande nytta för jordbruket eller för näringslivet i orten. Härvid torde bland annat böra beaktas, huruvida marken kan disponeras för förstärkning av ofullständiga jordbruk. Vidare bör i detta sammanhang uppmärksammas, att i de många jordbruks- och skogsfastigheter, som nu är i kyrklig ägo, ingår åtskillig mark, som av jordpolitiska skäl lämpligen bör användas för komplettering av andra jordbruk, ävensom arrendegårdar, vilkas överförande till självägande brukare kan böra främjas av sociala och andra skäl. De ecklesiastika myndigheterna har emellertid på sina håll visat sig påfallande obenägna att avhända sig dylik mark, samtidigt som de också ej sällan varit obenägna att vidtaga sådana förbättringsåtgärder beträffande byggnader å utarrenderade jordbruk, som erfordrats för att dessa skall kunna bestå som särskilda brukningsenheter. På grund av det anförda anser styrelsen i hög grad påkallat, att prövning av de ecklesiastika förvärven skall ske i samma ordning och i stort sett efter samma grunder som prövningen av andra förvärv.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, yttrade i denna fråga i samband med lagrådsremissen av förslaget till 1955 års jordförvärvslag.

Vad särskilt angår de ecklesiastika förvärven för kapitalplacering vill jag utöver vad lantbruksstyrelsen andragit framhålla, att de år 1942 givna rekommendationerna för placering av prästlönejordsfond knappast kan anses fullt aktuella numera. För den allmänna jordbrukspolitikens har sedan

dess uppdragits riktlinjer som icke minst berör dispositionen av våra skogstillgångar. För undvikande av konflikter med dessa riktlinjer torde det vara nödvändigt, att berörda fonder i ökad omfattning placeras även i annan värdebeständig egendom än jord och skog. Å andra sidan vill jag också framhålla att sådant »särskilt skäl», som enligt 4 § i lagförslaget kan motivera förvärvstillstånd i vissa fall, understundom bör anses föreligga med avseende å de kyrkliga förvärven. Så kan t. ex. vara fallet, där en församling till gagn för jordbruksnäringen sålt viss egendom och sedan i stället vill köpa annan jordbruksfastighet av ungefär samma storlek.

Tredje lagutskottet gjorde vid behandlingen av propositionen (165/1955) med förslaget till jordförvärvslag i sitt yttrande nr 24/1955 ett motsvarande uttalande.

Motionerna

I de nu föreliggande motionerna redogöres inledningsvis för de ovan omnämnda rekommendationerna för tillämpningen av 1942 års lagstiftning om prästlönejordsfonder m. m. Det konstateras vidare, att dessa rekommendationer knappast längre står i god överensstämmelse med jordlagstiftningen och icke heller med de allmänna målsättningarna för jordpolitiken. Därest de antydda riktlinjerna följs, kan nämligen, menar motionärerna, strävandena att genom komplettering med skog omforma ofullständiga brukningsdelar utan stödskog eller otillräcklig dylik till bärkraftiga jordbruk motverkas. Det vore enligt motionärerna vida bättre att stiftsnämnderna hade möjlighet att sprida ut placeringen av de ecklesiastiska fondmedlen på olika objekt, alltså såväl i skogsfastigheter som i annan fastighet eller i statsobligationer. Placering i jordbruksfastighet bör icke förekomma i annat fall än att särskilda skäl kan anföras däröver. Motionärerna framhåller vidare att placering av fondmedlen i annan fastighet eller i statsobligationer i många fall sannolikt skulle ge bättre avkastning än placering i skogsfastigheter och att i varje fall förvaltningen av dylika förmögenhetsobjekt skulle bli vida enklare och mindre arbetskrävande.

Yttrandena

Lantbruksstyrelsen återger i sitt yttrande inledningsvis de ovan berörda uttalandena i samband med tillkomsten av 1955 års jordförvärvslag och tillägger därefter.

Härigenom torde den räckvidd förevarande rekommendationer av år 1942 numera kunna ha i förhållande till gällande riktlinjer för den yttre rationaliseringen vara i princip av riksdagen klarlagd.

Av de citerade uttalandena torde framgå att utrymmet för placering genom köp av jordbruks- och skogsegendomar numera torde vara mycket begränsat. I anslutning härtill vill styrelsen beträffande rena skogsmarksförvärv framhålla att det för överskådlig tid framåt regelmässigt torde föreligga intresse av att disponera den skogsmark, som kan bli salubjuden.

för jordbruksrationaliseringen — antingen direkt, där marken bör läggas till något jordbruk, eller indirekt genom byten med bolag etc. På grund härav torde förutsättningar normalt saknas för att ecklesiastiska myndigheters förvärv av skogsmark skola kunna uppfylla de villkor rörande övervägande nytta etc. som uppställas i 4 § andra stycket jordförvärvslagen. Något egentligt utrymme för dylika förvärv torde därför i nuvarande läge knappast förefinnas.

Det skulle härefter vid behandlingen av motionärernas hemställan återstå att taga ställning till huruvida prästlönefondensmedel lämpligen skulle kunna placeras i annan egendom än jord- och skogsegendomar. Uppenbarligen föreligger behov av utredning härom. Denna fråga anser sig emellertid lantbruksstyrelsen icke ha att gå in på.

Kammarkollegium och Svenska pastoratens riksförbund framhåller, att försäljning av kyrklig jord skett i stor omfattning och att pastoratens prästlönefonder för närvarande torde uppgå till omkring 50 miljoner kronor. Båda dessa remissinstanser vitsordar att 1942 års lagstiftning numera är föråldrad och att utrymmet för kyrkliga inköp i kapitalplaceringssyfte efter tillkomsten av 1955 års jordförvärvslag är mycket snävt. Emellertid påvisas jämväl i båda yttrandena, att gällande lagstiftning formellt icke lägger hinder i vägen för placering av prästlönefondensmedel i andra objekt än jordbruks- och skogsfastigheter.

Kammarkollegium anser att härvidlag andra möjligheter knappast erbjuder sig än aktier och hyreshus. Vad först beträffar frågan om aktier såsom placeringsobjekt må här erinras om att motionärerna för sin del förklarat, att placering i andra värdepapper än statsobligationer icke är att tillråda. Kollegium hänvisar i sitt yttrande till vissa uttalanden i bl. a. förarbetena till 1942 års lagstiftning och uttalar i anslutning härtill den förmodan, att domkapitlen på grund härav för närvarande skulle anse sig förhindrade att medgiva placering i större omfattning av prästlönefonder i aktier. Vad angår placering i annan fastighet än jordbruks- och skogsfastighet uttalar kollegium följande.

Tidigare har nämnts att varken 7 § 3 mom. prästlönekostnadslagen eller prästlönefondslagen formellt utesluter att åt prästlönefondensmedel gives sådan placering. Vad som förekom vid tillkomsten av sistnämnda lag torde dock av domkapitlen ha ansetts tala emot dylika fastighetsförvärv.

I det förändrade läge, vari frågan om prästlönefondernas värdebeständiga placering numera kommit, måste man enligt kollegiets mening i princip godtaga att för dessa fonder inköpas fastigheter, vilkas huvudsakliga värde utgöres av tomt- och byggnadsvärde. Härvidlag kunna åberopas av Kungl. Maj:t för olika donationsfonder lämnade medgivanden att placera fondkapital i sådan fastighet.

Mot kyrkliga fastighetsförvärv av nu ifrågavarande art anfördes vid tillkomsten av prästlönefondslagen att dylika fastigheter icke hade samma värdebeständighet som jordbruks- och skogsfastigheter. I viss mån är detta obestridligt. Det kommer därför att ligga stor vikt på att placeringsobjekten utväljas med all omsorg. Härvid bör enligt kollegiets mening, när byggnads-

värdet är det väsentliga av fastighetsvärdet, huvudsakligen komma i fråga hyreshus av normal art, d. v. s. hus innehållande bostads- och kontorshyreshuset med eller utan inslag av butikslokaler. Fastigheter avsedda till utnyttjande för industriell verksamhet torde i regel vara en alltför vanskelig placering. Det synes också böra övervägas om icke byggnadens fortlöpande värdepåminskning bör balanseras genom en föreskrift om att någon del av avkastningen skall avsättas till en förnyelsefond — låt vara att föreskrift härom kollegiet vederligt icke meddelats, då Kungl. Maj:t lämnat tillstånd till placering av donations- eller fideikommisskapital i bostadsfastighet.

Ytterligare anfördes år 1942 mot prästlönefonders placering i bostadsfastigheter att stiftsnämnderna i regel icke torde besitta erforderlig sakkunskap och erfarenhet. Häremot genmälades i 1947 års sakrevisionspromemoria, att stiftsnämnden i likhet med en enskild fastighetsägare borde vara i stånd att finna en person, som är lämpad att närmast ombesörja förvaltningen av fastigheterna. Kollegiet anser sig böra räkna med att såväl stiftsnämnderna, vid prövning av fastighetsköp och vid förvaltning, som de rent lokala förvaltningsorganen — boställsnämnderna och pastoratens organ — där förvaltningen skulle ankomma på sistnämnda organ, kunna behöva ha tillgång till sakkunskap, varöver de hittills icke förfogat. Sättet för tillgodoseende av detta behov måste dock anses som en sekundär fråga i förhållande till spörsmålet om dylika fastighetsköp äro önskvärda såsom form för placering av prästlönefond.

Inköpes bostadsfastighet för prästlönefondsmedel bör densamma bliva lönetillgång i samma rättsliga mening som pastoratens hittillsvarande löneboställen respektive stifts prästlönefondshemman. Härför talar självfallet den ovan utvecklade synpunkten att prästlönefondernas värdebeständiga placering icke är blott ett pastorats- utan också ett kyrkofondsintresse.

Gällande författningsreglering berörande de kyrkliga avlöningstillgångarna i fast egendom är utformad för jordbruks- och skogsfastigheter. Det är svårt att, utan en mera ingående undersökning än vad kollegiet i detta sammanhang haft tillfälle till, bedöma om och i vad mån denna reglering behöver kompletteras, därest i beståndet av avlöningstillgångar skola komma att ingå ett växande antal fastigheter av annan typ. Som ett exempel må nämnas kyrkofondslagets regler om uppskattning av löneboställes normalavkastning. Att tillämpa dessa regler på ett hyreshus är väl icke omöjligt men kan visa sig erbjuda svårigheter. Ovisst synes också kollegiet i vilken utsträckning uppkommande behov av ny författningsreglering kan tillgodoses genom i administrativ ordning utfärdade föreskrifter.

Svenska pastoratens riksförbund yttrar rörande frågan i allmänhet om placering av prästlönefondsmedlen.

Fondsmedel ha i viss omfattning använts för värdebeständig grundförbättring å boställe. Riksförbundet har uppmanat pastoraten att utnyttja detta användningssätt.

Även inköp av tillskottsjord har förekommit. En svårighet härvidlag ligger emellertid i att den jord intill boställena, som skulle komma i fråga, icke är till salu eller icke får skiljas från den fastighet, till vilken den hör, emedan denna fastighet därigenom skulle försämrans.

Vad därefter angår inköp av nya löneboställen och prästlönefondshemman, så möter vanligen hinder av att bondejordbruks förvandling till arrendegårdar icke anses önskvärd i den jordpolitik, som statsmakterna be-

driva. Rena skogsfastigheter skulle naturligtvis vara mycket lämpliga ur placeringssynpunkt, men sådana fastigheter utbjudas sällan, och bildandet av nya skogsfastigheter hindras av att skogsmark i regel icke får skiljas från de jordbruk, till vilka den hör.

I vissa fall har det tillåtits pastorat att inköpa jordbruk av herrgårdstyp. Endast få pastorat ha emellertid så stora fonder, att de var för sig förmå inköpa en herrgård. Och när de ha det, finns det ofta icke någon lämpligt belägen gård till salu.

Den utväg, som lagen anvisar i sådana fall, är inköp av prästlönefondshemman. Denna utväg har emellertid under det totalt år, som lagen gällt, beträffat i mycket ringa omfattning. Prästlönefondshemman finnas sålunda endast i två av rikets tretton stift. Sammanlagda inköpssumman uppgår till 490 000 kronor och arealen utgör 616 hektar.

Orsakerna, varför så få prästlönefondshemman blivit inköpta, torde vara två. Den ena är den svårighet att finna lämpliga placeringsobjekt utan att handla i strid med den statliga jordpolitiken, varom redan talats. Den andra synes utgöras av att, enligt föreskrift i lagen, prästlönefondshemman skall förvaltas av stiftsnämnden. Från pastoratens synpunkt innebär detta att den kommunala självstyrelse, som eljest gäller som grundsats för förvaltningen av prästlönetillgångarna, skjuts åt sidan till förmån för en byråkratisk förvaltningsform — en åtgärd som ej kan påräkna popularitet inom pastoraten.

Den svårighet att finna värdebeständiga återplaceringsmöjligheter för prästlönefonderna, som enligt det anförda för närvarande föreligger, har medfört icke blott en minskning av realvärdet av prästlönefonderna och därmed av de tillgångar, som avsetts att lätta beskattningen för kyrkliga ändamål, utan också att det i pastoraten inom kretsar, som känna ansvar för kyrkans framtid, utbrett sig en viss obenägenhet att gå med på försäljning av kyrklig jord.

Beträffande frågan om placering i andra objekt än jordbruks- och skogsfastigheter anför riksförbundet slutligen.

Vad motionärernas hemställan angår, må påpekas, att det för närvarande icke finns något hinder mot att placera prästlönefonder i statsobligationer; detta är för närvarande en vanlig placeringsform.

En placering i annan fastighet än jordbruksfastighet kan övervägas. Endast hyreshus lära i sådant avseende komma i fråga. Därvid måste emellertid beaktas, att ett hyreshus, även om det icke är underkastat inflationens verkningar, dock ej är värdebeständigt på samma sätt som en jordegendom. Efter en längre eller kortare tid är huset uttjänt och värdelöst. För att upprätthålla värdebeständigheten borde man därför vid sådan placering avsätta en del av årsinkomsterna till en förnyelsefond. Men därmed vore man åter utsatt för förluster genom inflation. Placeringsformen har därför, åtminstone om den tillämpas i pastoraten var för sig, vissa olägenheter. Där emot kan placeringsformen kanske med fördel användas i stället för placering i prästlönefondshemman. Kanske vore det en framkomlig väg att möjliggöra för pastoraten att kooperativt anordna förvaltning av hyreshus, vilka de gemensamt inköpt för sammanskjutna fondmedel.

Utskottet

Att de av riksdagen år 1942 antagna rekommendationerna för placering av prästlönefondernas medel icke längre står i god överensstämmelse med gällande lagstiftning angående jordförvärv och icke heller med den allmänna målsättningen för jordpolitik torde vara obestridligt. Detta har också, såsom framgår av det ovanintagna referatet, framhållits av vederbörande departementschef i propositionen angående 1955 års jordförvärvslag. Det är i och för sig ett önskemål att den försäljning av kyrklig jord, som äger rum, icke i större utsträckning än vad som ovillkorligen betingas av omständigheterna leder till omplacering av de kyrkliga fondmedlen i mindre värdebeständiga objekt.

Emellertid är det uppenbart, att, även om den möjlighet beaktas, som enligt 4 § jordförvärvslagen föreligger till förvärv i kapitalplaceringssyfte av jordbruks- eller skogsfastighet på grund av särskilt skäl, utrymmet för placering av prästlönefondsmedlen på sådant sätt är ytterst begränsat. Vad de rena skogsmarksförvärven beträffar må särskilt understrykas vad lantbruksstyrelsen uttalat därom att det för överskådlig tid framåt regelmässigt torde föreligga intresse av att disponera den skogsmark, som kan bli salubjuden, för jordbruksrationaliseringen. Det förefaller, av det yttrande att döma, som föreligger från Svenska pastoratens riksförbunds sida, som om pastoraten även bortsett från de sålunda angivna hindren vore obenäga att placera prästlönefondsmedlen i prästlönefondshemman. Det framgår också av remissyttrandena, att stifts prästlönefondshemman hittills inköpts i endast två av rikets stift.

Vid nu angivna förhållanden återstår således för de lönefondsförvaltande organen att söka placera fondmedlen i andra objekt än jordbruks- och skogsfastighet. Såsom såväl kammarkollegium som Svenska pastoratens riksförbund påpekat föreligger enligt gällande lagstiftning formellt intet hinder mot medlens placering i exempelvis statsobligationer eller hyreshus. Vad statsobligationerna beträffar stadgas uttryckligen i 7 § 3 mom. prästlönekostnadslagen att prästlönefondsmedlen skall göras räntebärande på sätt om omyndigs medel är föreskrivet, och 15 kap. 4 § föräldrabalken innehåller en bestämmelse, enligt vilken förmyndaren äger inköpa obligationer för sådant ändamål. Svenska pastoratens riksförbund upplyser för övrigt, att detta för närvarande är en vanlig placeringsform. Vad angår frågan om placering i fastigheter, vilkas huvudsakliga värde ligger i tomt- och byggnadsvärdet, torde vad som förekom vid tillkomsten av prästlönefondslagen av domkapitlen hittills ha ansetts tala emot dylika förvärv. Emellertid äger domkapitlen enligt 7 § 3 mom. prästlönekostnadslagen en obegränsad frihet att medgiva pastoraten att placera fonder på annat sätt än som föreskrives beträffande omyndigs medel. Detta stadgan-

de innehåller nämligen ingen motsvarighet till andra punkten i 15 kap. 5 § föräldrabalken, d. v. s. att härför skall föreligga särskilda skäl.

Liksom kammarkollegium anser utskottet, att i det förändrade läge, vari frågan om prästlönefondernas värdebeständiga placering numera kommit, i princip måste godtagas att för dessa fonder inköpes andra fastigheter än jordbruks- eller skogsfastigheter. Med hänsyn till dessa objekts mindre värdebeständiga karaktär måste dock stor omsorg iakttagas vid valet av placeringsobjekt, och i allmänhet lär icke andra fastigheter än vanliga hyreshus komma i fråga.

Kammarkollegium har för sin del ansett sig böra förorda, att pastorat, som så önskar, medges rätt att placera fondmedlen även i vissa aktier till högst en fjärdedel av fondens belopp. Såsom kollegiet självt påpekar, torde domkapitlen för närvarande anse sig förhindrade att medgiva placering i större omfattning av prästlönefonder i aktier. Utskottet anser i likhet med motionärerna sådan placering icke vara att tillråda för närvarande.

Såsom av det anförda framgår, föreligger redan möjligheter för de kyrkliga fondförvaltande organen att sprida placeringen av fondernas medel på de olika slag av objekt, som motionärerna åsyftar. Frågan om avvägningen mellan de olika former, som sålunda står till buds, ävensom spörsmålet om förvaltningens närmare utformning omfattas icke av motionärernas yrkanden, och utskottet saknar även eljest anledning att i detta sammanhang närmare ingå på dessa spörsmål.

Utskottet får alltså hemställa

att riksdagen såsom yttrande över förevarande motioner
I:464 och II:599 måtte åberopa vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 5 april 1956

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Osvald, Lindahl, Axel Jansson*, Herbert Hermansson*, Ebbe Ohlsson, Krügel* och Erik Olsson*;

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Åhman, Johansson i Torp, Levin, von Seth*, fru Torbrink, samt herrar Hansson i Skegrie och Berggren.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.